

У 2015 році минає 145 років з дня народження видатних вчених, які працювали в ХНУМГ імені О.М. Бекетова. Не можливо залишати без уваги та пошани історію життєдіяльності цих значущих для розвитку Університету діячів.

Важливо не тільки пам'ятати досягнення вчених, але й знати які події на життєвому шляху спіткали і породжували нові ідеї, сприяли становленню їх як діячів науки.

Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст» продовжує рубрику «Славетні ювілеї видатних вчених» з метою ознайомлення читачів з історією закладу.

КАЗАС МАРКО ІЛЛІЧ

***Народився М.І. Казас 17 березня 1870 р.
у м. Сімферополі - помер січня 1956 р. у Харкові.***

Викладач Всеукраїнського технікуму комунального господарства (1922–1924), професор кафедри санітарної техніки (1939–1941), завідувач кафедри сантехніки (1945–1947), професор кафедри міського господарства та санітарної техніки ХПКБ (1949). Відомий фахівець у галузі санітарної техніки.

Народився М.І. Казас 17 березня 1870 р. у м. Сімферополі. Він був четвертим сином у родині відомого караїмського та кримськотатарського діяча культури — просвітителя, поета, філософа, поліглота І.І. Казаса. Ілля Ілліч був засновником татарської педагогічної школи та інспектором Олександрівського караїмського духовного училища у Сімферополі, автором багатьох посібників та підручників для татар та караїмів¹.

Його авторитет, глибока релігійність та культура світського вченого дозволяли примирювати консервативні, релігійні верстви караїмів та націлену на перетворення молоду інтелігенцію. За свої заслуги він отримав спадкове дворянство, чин дійсного статського радника та низку орденів, включно до Святого Володимира III ступеня.

У 1878 р. хлопчик вступив до підготовчого класу Сімферопольської чоловічої казенної гімназії, де навчався у паралельних класах. За успішне навчання у 1881 р. був заохочений нагородою II ступеня. У 1889 р. вступив до Новоросійського університету (м. Одеса) на математичне відділення фізико-математичного факультету. З 3-го курсу перейшов до Санкт-

Петербурзького гірничого інституту, який закінчив у 1897 р. зі званням гірничого інженера.

На службу молодий інженер поступив до Тверського губернського земства, у дорожній відділ, де протягом року займався дослідженням земських ґрунтових доріг. Одночасно відбував військову повинність як доброволець у 8-му гренадерському полку, що квартирував у м. Твер.

З початку 1899 до 1912 р. займав посаду маркшейдера гірничого відомства при Кавказькому гірничому управлінні в м. Тифліс. Під час російсько-японської війни (1904–1906 рр.) був призваний до війська. Служив прапорщиком у Анапському резервному батальйоні у Катеринодарі (нині Краснодар), а після закінчення війни переведений до Баку на посаду помічника контролера з обліку нафти на казенних землях Апшеронського півострова. За відмінну службу йому було присвоєно чин надвірного радника.

1910 р. Марко Ілліч отримав посаду позаштатного маркшейдера при Кавказькому гірничому управлінні. У 1911 р. за дорученням Миколаївської міської управи Марком Іллічем спільно з Д.С. Черкесом були проведені дослідження і складений проект каналізації та очисних споруд м. Миколаєва.

Робота у сантехнічній галузі настільки зацікавила його, що у 1912 р. він звільнився зі служби на Кавказі і остаточно перейшов на роботу до Харківської міської управи на посаду завідувача технічної контори на будівництві каналізації під керівництвом Головного будівника каналізації Д.С. Черкеса. У січні 1914 р. талановитий інженер був відряджений для вивчення роботи каналізації і сміттєспалювання в Берліні, Парижі, Лондоні, Манчестері та Бермінгемі. Як було прийнято на початку ХХ ст., він не потребував перекладача, адже вільно читав та розмовляв французькою, німецькою та англійською мовами. За необхідності міг вільно спілкуватися на виробництві із підлеглими робітниками — кримськими татарами.

З початком Першої світової війни в 1914 р. М.І. Казас був мобілізований і провів три роки у військах. На Кавказькому фронті у 1915 р. був тяжко поранений. Після демобілізації у 1917 р. повернувся до Харкова і став до роботи у Харківській міській каналізації.

Подальше життя та діяльність М.І. Казаса були пов'язані з Харковом. Багатогранні таланти, невичерпна енергія та найвища інженерна кваліфікація зумовлювали незмінну затребуваність Марка Ілліча на різнопланових посадах. Так, у 1917–1924 рр. він працював старшим інженером, завідувачем технічної контори будівництва та експлуатації Харківської каналізації, завідувачем відділу благоустрою і підприємств Головкингоспу.

З 1924 до 1931 р. він був членом бюджетно-фінансової секції з питань комунального господарства при Держплані УСРР. Одночасно за

сумісництвом М.І. Казас у 1925–1927 рр. працює консультантом з топографічної зйомки міста у межовому відділі Харківської міськради. У 1931–1932 рр. завідував секцією каналізації Донбасводопроєкту, 1932–1937 рр. — начальник технічного відділу Харківської каналізації, а згодом — завідувач групи проектування каналізації Великого Харкова. До цього слід додати спільну роботу із професором Д.С. Черкесом над проектами каналізування Полтави, багатьох селищ Донбасу, Слов'янського курорту, Сімферопольського конезаводу, Аянського водогону для м. Сімферополя. У 1935–1936 рр. свою практичну роботу поєднував з науковою діяльністю у Гідротехнічній лабораторії Південспецбуду. У 1922–1926 рр. співпрацював з журналом «Коммунальное хозяйство Украины».

Отримані на практиці знання Марко Ілліч щедро віддавав молоді. Викладацькою діяльністю займався у 1922–1924 рр., читаючи курс лекцій з санітарної техніки у Всеукраїнському комунальному технікумі, а з 1926 р. — на комунальному факультеті Вечірнього технікуму народного господарства та викладаючи на курсах для лікарів. З 1930 р. працював у Харківському інституті інженерів комунального будівництва. У 1937 р. йому було присвоєно науковий ступінь кандидата технічних наук, а 1939 р. — затверджено у званні професора кафедри санітарної техніки. Під час німецької окупації працював інженером каналізаційного господарства, а відразу після звільнення міста повернувся на посаду професора ХПКБу. 13 липня 1945 р. М.І. Казас очолив кафедру сантехніки нашого інституту. 19 липня 1949 р. був затверджений на посаді професора кафедри міського господарства та санітарної техніки ХПКБу.

Помер Марко Ілліч 3 січня 1956 р. у Харкові.

Професор М.І. Казас був одним із провідних спеціалістів в галузі санітарної техніки, зробив величезний внесок у розвиток каналізаційної системи м. Харкова. Його перу належить велика кількість фундаментальних наукових праць загальним обсягом у 57 друкованих аркушів. Серед них «Короткий довідник проектувальника каналізації», який був двічі перевиданий у 1935 та 1937 рр., вважається найважливішою роботою, яка з успіхом використовується і сьогодні інженерами-сантехніками.

МОЛОКІН ОЛЕКСАНДР ГЕОРГІЙОВИЧ

*Народився 24 серпня 1880 р., м. Вільнюс -
помер 23 січня 1951 р., м. Харків.*

Архітектор. Професор - викладач.
Один із засновників ХПКБ.

Відомий харківський архітектор, теоретик архітектури та викладач, головний архітектор м. Харкова (1914– 1921). Мав прекрасну фахову освіту — закінчив з медаллю архітектурне відділення Інституту цивільних інженерів у Санкт-Петербурзі (1910).

Один із засновників Харківського інституту інженерів комунального будівництва. Читав лекції з теорії та історії архітектури на містобудівельному та парко-будівельному факультетах.

У своїй практичній діяльності працював над створенням типових проектів будинків культури, закладів охорони здоров'я та інших об'єктів України.

Значна кількість проектів ним було розроблено для Харкова. Серед них клуб працівників зв'язку, інститут експериментальної ветеринарії, комплекс студентських гуртожитків «Гігант», корпуси ХІБІ, військової академії, педагогічного університету.

Організатор та керівник Спілки радянських архітекторів України. У 1936 р. О. Г. Молокін був обраний Почесним членом-кореспондентом Королівського товариства британських архітекторів.

Висувався Харківським відділенням Спілки радянських архітекторів кандидатом у член-кореспонденти Академії наук СРСР. Член Архітектурно-технічної ради та президії Науково-технічної ради будівельної промисловості. З 1935 р. — науковий кореспондент Всесоюзної академії архітектури.

Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1944 р.)

*За матеріалами
Музею історії ХНУМГ імені О.М. Бекетова*